

1. Εισαγωγή

Η στενή παρακολούθηση και ανάλυση της οικονομικής συγκυρίας αποτελεί, σήμερα περισσότερο ίσως από ποτέ άλλοτε, αδήριτη ανάγκη. Τόσο οι φορείς άσκησης οικονομικής πολιτικής, οι κοινωνικοί εταίροι, τα πανεπιστήμια και τα άλλα ερευνητικά κέντρα, αλλά και ο επιχειρηματικός κόσμος, συλλέγουν, επεξεργάζονται και αναλύουν δεδομένα με σκοπό να αποτιμήσουν τις εξελίξεις και να προβλέψουν την πορεία των οικονομικών μεγεθών βραχυπροθέσμως.

Η παρακολούθηση της οικονομικής συγκυρίας γίνεται τόσο με ποσοτικά δεδομένα, όπως ΑΕΠ, ανεργία, πληθωρισμός, κ.ά., όσο και ποιοτικά δεδομένα, τα οποία προκύπτουν από δειγματοληπτικές έρευνες σε νοικοκυριά και σε στελέχη επιχειρήσεων. Οι δύο αυτές κατηγορίες δεδομένων είναι συμπληρωματικές και συνδυαζόμενες συμβάλλουν αποφασιστικά στην ανάλυση του οικονομικού κύκλου.

Οι έρευνες σε στελέχη επιχειρήσεων είναι ευρύτατα διαδεδομένες. Σε πολλές αναπτυγμένες οικονομίες ερευνητικά κέντρα ή οργανισμοί παράγουν χρονολογικές σειρές δεικτών που βασίζονται σε δειγματοληπτικές έρευνες μεταξύ στελεχών επιχειρήσεων.

Η Ελληνική Εταιρία Ανωτάτων Στελεχών Επιχειρήσεων (**ΕΑΣΕ**), ο φορέας που εκφράζει και εκπροσωπεί το Ανώτατο επαγγελματικό μάνατζμεντ της χώρας μας με 550 μέλη, ανώτατα στελέχη των σημαντικότερων εταιρειών στην Ελλάδα, σε συνεργασία με την **ICAP Group**, το μεγαλύτερο όμιλο παροχής υπηρεσιών προς επιχειρήσεις, αποφάσισαν να πραγματοποιούν κάθε τρίμηνο έρευνα στα κορυφαία διευθυντικά στελέχη των μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων για να καταγράφουν τις εκτιμήσεις τους για την εν γένει τρέχουσα οικονομική κατάσταση, και τις προβλέψεις τους για το εγγύς μέλλον.

Χρησιμοποιώντας τις απαντήσεις των στελεχών, θα καταρτίζεται κάθε τρίμηνο ο Δείκτης Εμπιστοσύνης των Διευθυνόντων Συμβούλων των ελληνικών επιχειρήσεων (CEO Confidence Index). Ο δείκτης θα προσφέρει πληροφόρηση ποιοτικού χαρακτήρα με σκοπό την παρακολούθηση της εκάστοτε συγκυρίας, αλλά και τη πραγματοποίηση προβλέψεων για το εγγύς μέλλον.

Στις σελίδες που ακολουθούν παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της πρώτης έρευνας, η οποία διεξήχθη κατά το χρονικό διάστημα από 4^{ης} έως 22^{ας} Δεκεμβρίου 2008.

2. Μεθοδολογία

Η έρευνα θα διεξάγεται στους CEOs (Διευθύνοντες Συμβούλους, Προέδρους, Γενικούς Διευθυντές) των 2.000 μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων, ανεξαρτήτως κλάδου δραστηριότητας. Στο πληθυσμό αυτό προστέθηκαν και τα Ανώτατα Στελέχη επιχειρήσεων, τα οποία είναι μέλη της ΕΑΣΕ. Έτσι, ο συνολικός πληθυσμός των στελεχών ανήλθε σε 2.337.

Το ερωτηματολόγιο, που περιείχε 11 ερωτήσεις, εστάλη στις προσωπικές διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των στελεχών, οι οποίες είχαν συλλεχθεί μέσω προηγούμενης τηλεφωνικής έρευνας. Η συμπλήρωση και η καταχώριση των απαντήσεων έγινε επίσης ηλεκτρονικά, μέσω ειδικού λογισμικού και ιστοσελίδας (www.icapb2b.gr) που δημιουργήθηκε για το σκοπό της έρευνας.

Για την ανάλυση των απαντήσεων και την εξαγωγή συμπερασμάτων υπολογίστηκαν τα σχετικά ποσοστά και έγινε απλή στατιστική ανάλυση. Εκτός από την ανάλυση του συνόλου των απαντήσεων, ξεετάστηκαν επίσης ξεχωριστά οι απαντήσεις των επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού συστήματος και αντιπαραβλήθηκαν με εκείνες των υπολοίπων μονάδων.

Τέλος, έγινε και ανάλυση των απαντήσεων κατά μέγεθος μονάδας. Η κατάταξη έχει ως εξής: (α) Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, δηλαδή μονάδες που ο αριθμός του μόνιμου προσωπικού της δεν υπερβαίνει τα 100 άτομα· (β) μεγάλες επιχειρήσεις, στις οποίες η απασχόληση κυμαίνεται μεταξύ 101 και 300 ατόμων· τέλος, (γ) πολύ μεγάλες μονάδες που απασχολούν περισσότερα από 300 άτομα.

Η έρευνα θα πραγματοποιείται ανά τρίμηνο, δηλαδή κάθε Μάρτιο, Ιούνιο, Σεπτέμβριο και Δεκέμβριο και τα αποτελέσματα θα ανακοινώνονται στο πρώτο δεκαήμερο του επόμενου μήνα από την κάθε έρευνα.

Το δείγμα θα ανανεώνεται κάθε φορά, ούτως ώστε να είναι ενήμερο για τις εξελίξεις των οικονομικών μεγεθών των επιχειρήσεων, αλλά για τις μετακινήσεις των στελεχών.

3. Τα αποτελέσματα της έρευνας Δεκεμβρίου 2008

Οι επιδράσεις από τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση και την επακόλουθη επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης παγκοσμίως, δεν έχουν γίνει ακόμα πλήρως αισθητές στην Ελλάδα. Αντίθετα, με την Ζώνη του Ευρώ (ΖΤΕ), η ελληνική οικονομία συνέχισε το 2008 να αναπτύσσεται με ικανοποιητικό ρυθμό, ενώ η ανεργία συνέχισε τη καθοδική της πορεία. Από την άλλη πλευρά βεβαίως, καταγράφηκε στασιμότητα της επενδυτικής δραστηριότητας και του όγκου των λιανικών πωλήσεων. Οι εξελίξεις αυτές σε συνδυασμό με τη πιστωτική στενότητα, προδικάζουν περαιτέρω επιβράδυνση της μεγέθυνσης της οικονομίας το 2009, όπως προβλέπουν διεθνείς και εγχώριοι οργανισμοί.

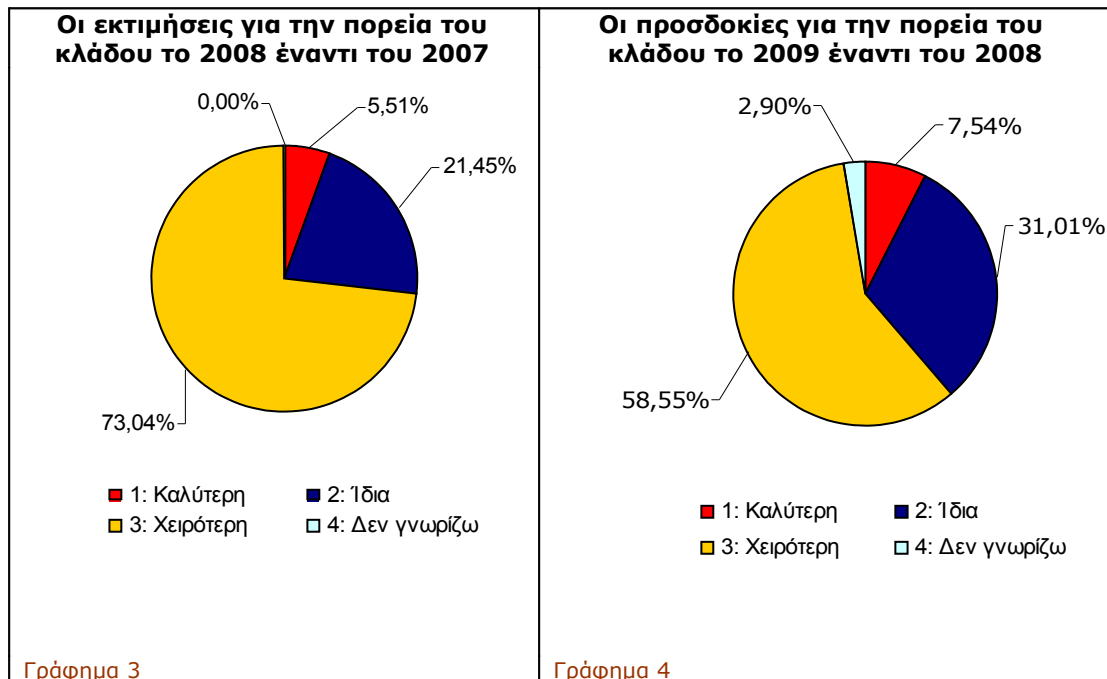
Οι προσδοκίες των υψηλόβαθμων στελεχών επιχειρήσεων που καταγράφηκαν από την έρευνα ΕΑΣΕ-ICAP Group αντικατοπτρίζουν τις εξελίξεις αυτές. Συγκεκριμένα, η συντριπτική πλειονότητα των απαντησάντων θεωρούν ότι η τρέχουσα οικονομική συγκυρία είναι χειρότερη από αυτήν που επικρατούσε στα τέλη του 2007, ενώ μηδαμινό ήταν το ποσοστό που θεωρεί ότι υπήρξε βελτίωση. Οι εκτιμήσεις μάλιστα αυτές είναι ανεξάρτητες από το μέγεθος της επιχείρησης, ή από τη συμμετοχή της ή μη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας.

Μεγάλη απαισιοδοξία επικρατεί επίσης μεταξύ των διοικούντων επιχειρήσεις του δείγματος όσον αφορά τις προοπτικές για το 2009. Η μεγάλη πλειονότητα, 72,5%, θεωρεί ότι η κατάσταση της οικονομίας στο τέλος του 2009 θα είναι χειρότερη από τη σημερινή. Οι προσδοκίες αυτές είναι διάχυτες μεταξύ των κλάδων. Ωστόσο, η απαισιοδοξία φαίνεται ότι είναι λιγότερο έντονη μεταξύ των πολύ μεγάλων μονάδων, δηλαδή αυτών που έχουν προσωπικό μεγαλύτερο των 300 ατόμων.

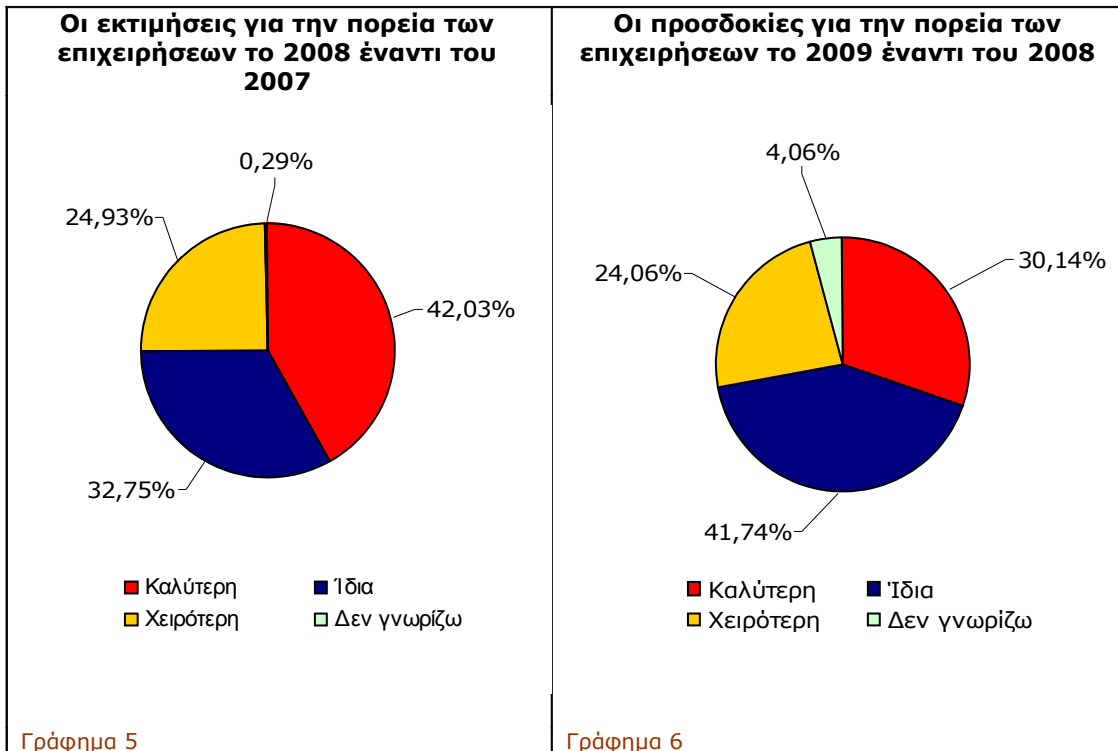
Η επιχειρηματική ηγεσία του δείγματος είναι λιγότερο απαισιόδοξη όσον αφορά την πορεία των ίδιων των επιχειρήσεών τους και τις εξελίξεις στον κλάδο που δραστηριοποιείται η κάθε μία. Φαίνεται, ότι παρά τις τρέχουσες και προβλεπόμενες για το μέλλον δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, οι επιχειρήσεις εμπιστεύονται περισσότερο τις δυνάμεις τους. Συγκεκριμένα, το ποσοστό εκείνων που πιστεύει ότι οι οικονομικές συνθήκες χειροτέρευσαν το 2008 στον κλάδο που δραστηριοποιείται ήταν αρκετά μικρότερο έναντι εκείνου που θεωρεί ότι υπήρξε επιδείνωση της εν γένει οικονομικής συγκυρίας, 73,0% έναντι 91,9%.

Αντίστοιχη είναι η εικόνα όσον αφορά στις προσδοκίες για το 2009. Το ποσοστό όσων αναμένουν επιδείνωση των συνθηκών στον κλάδο που δραστηριοποιούνται είναι μόνο 58,6%, έναντι 72,5% που προβλέπουν επιδείνωση των συνθηκών σε ολόκληρη την οικονομία.

Σχετική αισιοδοξία επικρατεί όσον αφορά στην πορεία των ίδιων των επιχειρήσεων κατά το περασμένο έτος. Ποσοστό 42,0% των απαντησάντων θεωρεί ότι οι επιχειρήσεις των οποίων ηγείται βρίσκονται σήμερα σε καλύτερη οικονομική κατάσταση από ότι στα τέλη του 2007· αντίστοιχα λιγότερο από ένα τέταρτο των επιχειρηματικών ηγετών θεωρεί ότι οι εταιρείες στις οποίες προϊστανται χειροτέρευσαν τη θέση τους.

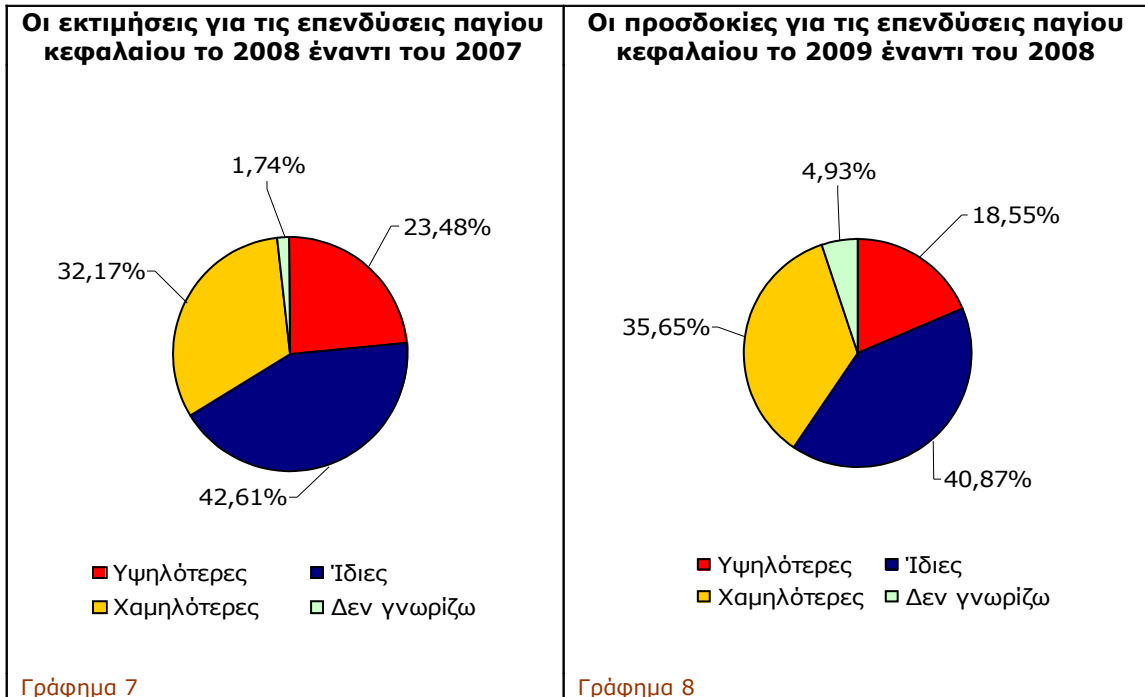
Οι προσδοκίες πάντως για το 2009 είναι λιγότερο αισιόδοξες. Η σχετική πλειονότητα της επιχειρηματικής ηγεσίας, 41,7%, θεωρεί ότι οι επιδόσεις των εταιρειών τους θα παραμείνουν αμετάβλητες παρά την αναμενόμενη επιδείνωση των οικονομικών συνθηκών. Διαφαίνεται, συνεπώς, ότι οι επιχειρήσεις έχουν εμπιστοσύνη στις δυνάμεις τους και ευελπιστούν ότι θα αντιμετωπίσουν την κρίση χωρίς μεγάλες απώλειες. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα εμφανίζονται λιγότερο αισιόδοξες από τις υπόλοιπες.

Η επενδυτική δραστηριότητα των επιχειρήσεων σε σημαντικό βαθμό επηρεάζεται από τις προσδοκίες τους για το μέλλον και από την τρέχουσα οικονομική τους κατάσταση. Έτσι, δεν προξενεί έκπληξη το γεγονός ότι η μεγάλη πλειοψηφία των επιχειρήσεων εκτιμά πως το 2008 υπήρξε στασιμότητα ή μείωση των επενδύσεων. Αθροιστικά τα δύο αυτά τμήματα του δείγματος καλύπτουν σχεδόν το 75%. Λιγότερο από το ¼ των απαντησάντων δήλωσαν ότι οι επιχειρήσεις των οποίων ηγούνται αύξησαν τις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου τους κατά το περασμένο έτος.

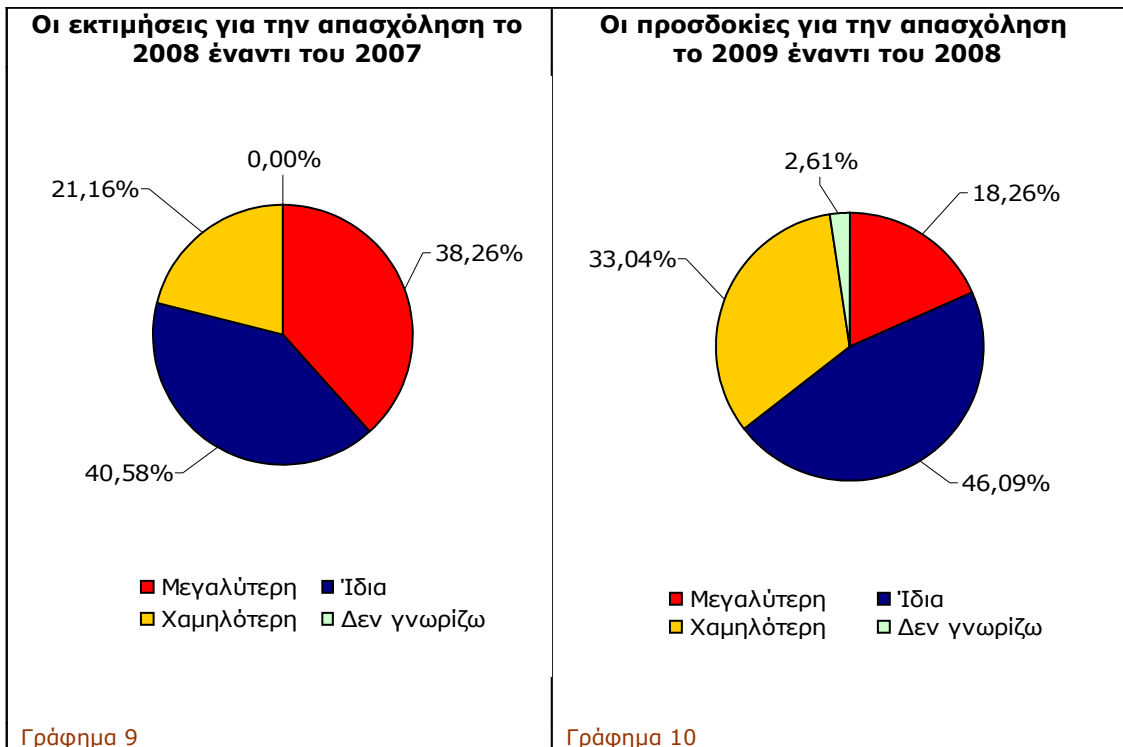
Όσον δε αφορά στο 2009, η σχετική πλειονότητα δηλώνει ότι θα διατηρήσει στα ίδια επίπεδα του 2008 τις επενδυτικές δαπάνες παγίου κεφαλαίου· επίσης, ένα τμήμα της τάξης του 36% εκτιμά ότι θα μειώσει τις επενδύσεις του. Από τις προβλέψεις αυτές είναι δυνατόν να υποστηριχθεί ότι θα πρέπει να αναμένεται

μείωση των επιχειρηματικών επενδύσεων το 2009, όπως άλλωστε φαίνεται ότι συνέβη και το έτος που πέρασε.

Αντίστοιχη με τις επενδύσεις είναι και η εικόνα για την απασχόληση. Η σχετική πλειονότητα δηλώνει ότι διατήρησε τον αριθμό των ατόμων που απασχολεί το 2008, ενώ ένα σχεδόν εξίσου σημαντικό τμήμα του επιχειρηματικού κόσμου αύξησε την απασχόληση. Οι εκτιμήσεις αυτές είναι συμβατές με τη νέα μείωση της ανεργίας που καταγράφηκε από την ΕΣΥΕ.

Οι προσδοκίες για το 2009 είναι περισσότερο απαισιόδοξες. Πάλι η σχετική πλειονότητα δηλώνει ότι θα διατηρήσει σταθερή την απασχόληση, ωστόσο, ένα σημαντικό τμήμα του δείγματος θεωρεί ότι θα αναγκασθεί να περικόψει προσωπικό.

Οι ηγέτες των επιχειρήσεων ρωτήθηκαν επίσης για το ποιες εκτιμούν ότι θα είναι οι επιδράσεις των μέτρων που έλαβε η κυβέρνηση για την ενίσχυση των τραπεζών και την αντιμετώπιση της πιστωτικής στενότητας. Οι αντιδράσεις είναι θετικές. Η σχετική πλειονότητα των ανώτατων διευθυντικών στελεχών θεωρεί ότι τα μέτρα θα έχουν θετική επίδραση, ενώ το μερίδιο εκείνων που πιστεύουν ότι η πολιτική αυτή θα επιδράσει αρνητικά είναι πολύ μικρό. Υπάρχει ωστόσο και ένα σημαντικό ποσοστό, το οποίο εκτιμά ότι τα μέτρα δεν θα έχουν αποτέλεσμα.

